

100

VA-RAPPORTER!

Vetenskap & Allmänhet

100 VA-RAPPORTER!

ISSN: 1653-6843

ISBN: 978-91-89039-03-2

Utgivare: Vetenskap & Allmänhet, VA

Box 5073, 102 42 Stockholm

Telefon: 08-791 30 54

E-post: info@v-a.se

Webbplats: www.v-a.se

Facebook/Twitter/Instagram: [vetenskapoaillm](#)

Sammanställning/urval: Gustav Bohlin,

Cissi Askwall

Fotografier: Gustaf Waesterberg, Magnus Laupa,

Livsmedelsföretagen

Illustration: Lotta Tomasson

Grafisk form: Pelle Isaksson

Mer information finns på www.v-a.se.

Rapporten får gärna citeras med angivande av VA som källa.

FÖRORD

VAs syfte är att främja dialog och öppenhet mellan allmänhet och forskare. För att uppnå det arbetar vi sedan bildandet 2002 praktiskt med olika format för dialog och kunskapsutbyte. Vi gör även egna undersökningar om gränssnittet mellan forskare och det omgivande samhället. Resultaten från dessa studier publiceras i vår egen rapportserie där vi under 2019 släpper vår hundra VA-rapport.

I vårt arbete med att utveckla ny kunskap använder vi vedertagna vetenskapliga metoder. Studierna genomförs i regel av VAs egna disputerade utredare, ofta i samarbete med forskare vid olika lärosäten. Vår huvudmålgrupp är inte forskare, utan VA-rapporterna vänder sig till alla som på olika vis arbetar med att producera, finansiera, besluta och kommunicera om forskning – eller som har ett personligt intresse av frågorna.

Ett återkommande område i rapporterna är olika aktörers förtroende för forskning och forskare. Sedan 2002 genomför VA årliga attitydmätningar genom *VA-barometern* respektive *Vetenskapen i Samhället*. Den senare har också legat till grund för flera delstudier om förtroende för forskare och olika forskningsområden. Andra återkommande rapporter är sammanfattningar av vetenskapsfestivalen ForskarFredag och populärvetenskapliga rapporter om våra årliga massexperiment.

I denna skrift sammanfattar vi vad våra hittills 100 rapporter handlar om, hur de har genomförts och vilka delar av samhället som stått i fokus. Tillsammans med exempel på resultat samt några reflektioner från externa röster hoppas vi att skriften ska inspirera till samtal och inspel om vad nästa 100 rapporter ska handla om.

Trevlig läsning!

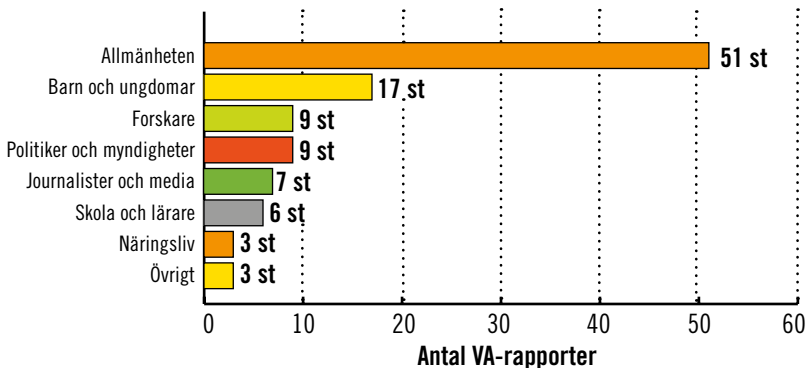
Stockholm i oktober 2019

Cissi Askwall, generalsekreterare
Vetenskap & Allmänhet

RAPPORTERNA I KORTHET

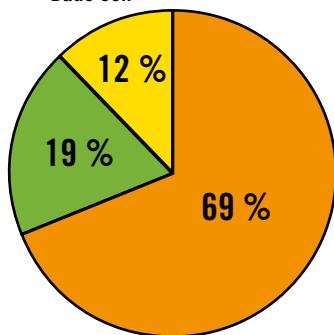
VILKEN DEL AV SAMHÄLLET STÅR I FOKUS?

Både och

Kvalitativ

VILKEN TYP AV DATA HAR SAMLATS IN?

Kvantitativ

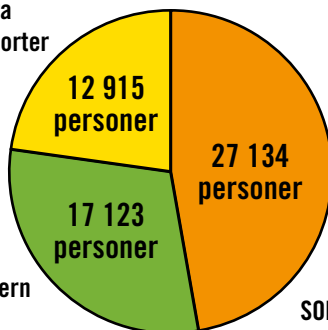
57 172

personer har totalt besvarat enkäter i VAs studier via:

Andra VA-rapporter

VA-Barometern

SOM-mätningar

FORSKARE

vi har samarbetat med kommer bland annat från dessa lärosäten/organisationer:

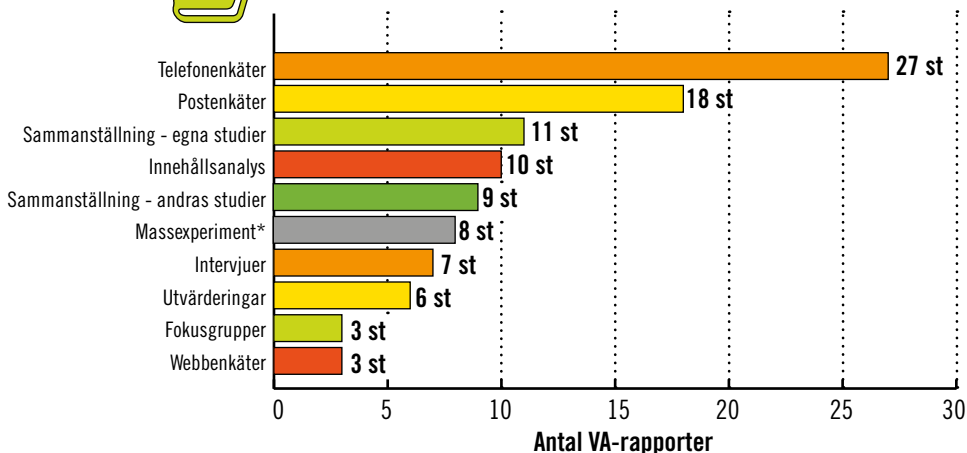
- Chalmers tekniska högskola
- Göteborgs universitet
- Linköpings universitet
- Livsmedelsverket
- Lunds universitet
- Mittuniversitetet
- Naturhistoriska riksmuseet
- RISE – Research Institutes of Sweden
- Stockholms universitet
- Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)
- Södertörns högskola
- Umeå universitet
- Uppsala universitet
- Örebro universitet

167 personer har deltagit i fokusgrupper eller personliga längre intervjuer

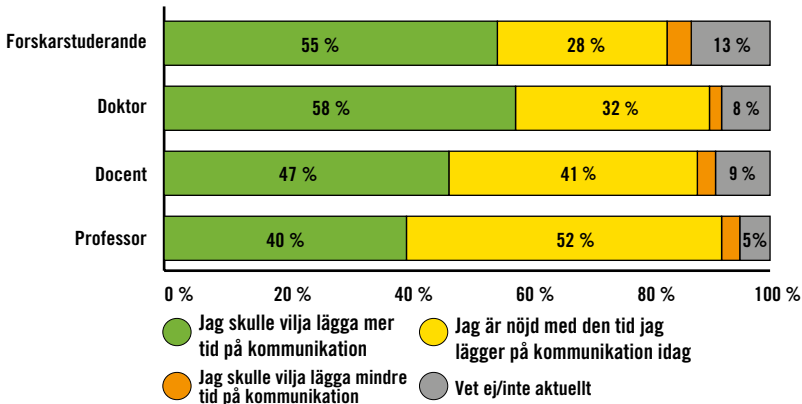
VILKEN METOD BYGGER VA-RAPPORTERNA PÅ?

* Totalt har vi genomfört tio massexperiment. Två av dessa har ej publicerats som VA-rapporter.

RESULTAT GENOM ÅREN

VILL FORSKARE KOMMUNICERA MER ELLER MINDRE?

3 699 forskare svarade på frågan om de vill lägga **mer** eller **mindre** tid på kommunikation med det omgivande samhället jämfört med idag. (VA-rapport 2019:8)

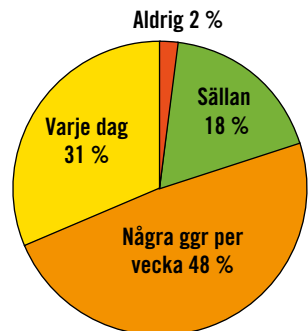

Hur ofta syns **ICKE-TROVÄRDIGA**

NYHETER i ungdomars nyhetsflöden?

2 748 gymnasieelever bedömde trovärdigheten i sitt nyhetsflöde i ForskarFredags massexperiment NYHETSVÄRDERAREN 2017 (VA-rapport 2018:2)

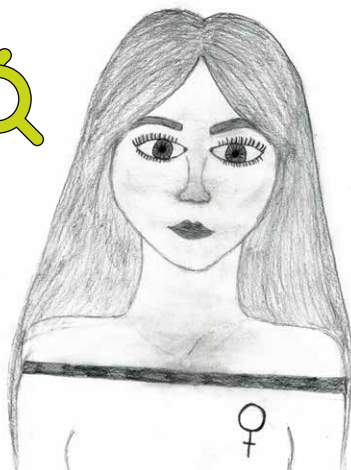

HUR SER EN FORSKARE UT?

”En forskare åker runt i världen och tar prover... ..en man har rakt hår, en kvinna spänt hår bakåt uppsatt.”

Flicka 10-12 år om forskare.

(VA-rapport 2007:5)

71 % av 604

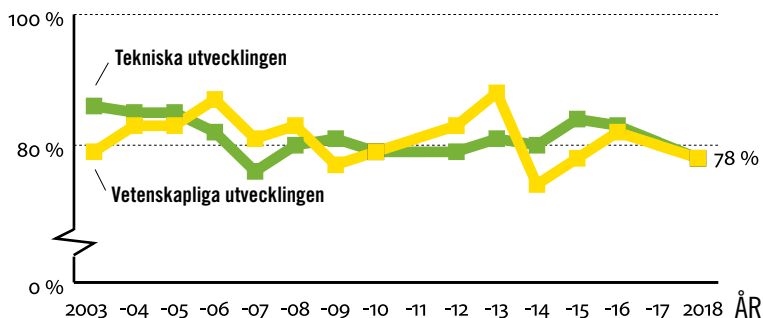
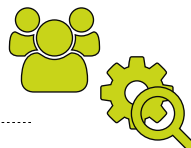
FÖRETAGSLEDARE tror

att **samarbete med forskare** kan öka deras företags konkurrenskraft.

(VA-rapport 2008:4)

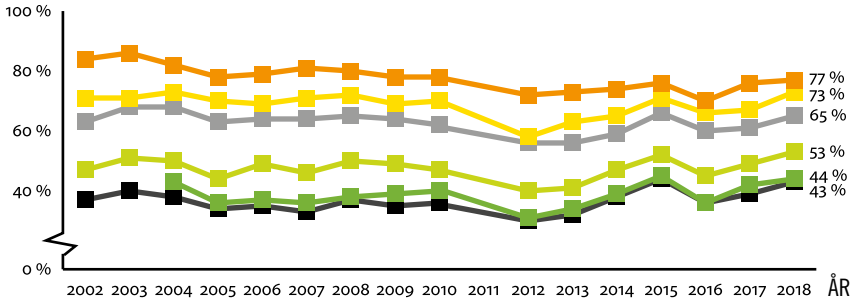
En flicka i åk 6 var en av **1 237** skol-elever som ritade sig själv som framtida **forskare** i ForskarFredags tecknings-tävling 2017. *(VA-rapport 2018:4)*

Tycker svenskar att **VETENSKAP & TEKNIK** gör livet bättre?

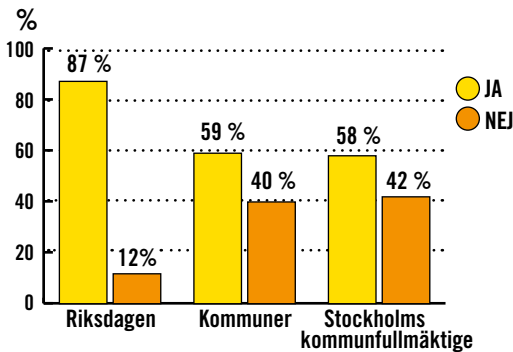
Andelen som svarar **mycket bättre** eller **något bättre** på en femgradig skala. I **VA-barometern** ställs denna fråga sedan 2003 med ca 1 000 svarande varje år. *(VA-rapport 2018:6)*

SVENSKARS FÖRTROENDE FÖR OLIKA FORSKNINGSMRÅDEN

■ Medicin
 ■ Teknik
 ■ Naturvetenskap
 ■ Samhällsvetenskap
 ■ Utbildningsvetenskap
 ■ Humaniora

Andel av de svarande som angett att de har **mycket eller ganska stort förtroende** för respektive forskningsområde. Ungefär 1 780 personer svarar varje år. (VA-rapport 2019:6)

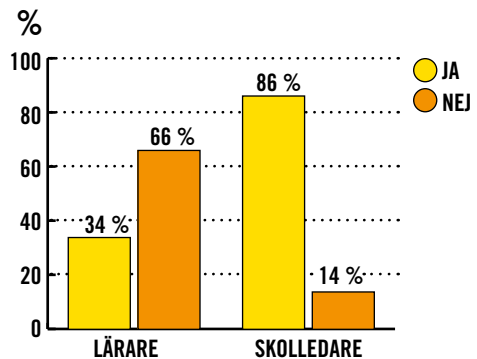
Har **POLITIKER** aktivt sökt information om forskningsresultat för att underbygga ett politiskt ställningstagande under det senaste året?

595 politiker intervjuades om deras syn på vetenskap. (VA-rapport 2006:2)

Kontakt mellan **SKOLPERSONAL** och forskare under de senaste tolv månaderna?

922 lärare och skolledare svarade på en enkät om skolans syn på vetenskap (VA-rapport 2013:3)

VILKA FÖRHOPPNINGAR HADE NI PÅ VAs STUDIEVERKSAMHET NÄR DET BÖRJADE?

»Min förhoppning, när vi bestämde oss för att VA skulle göra egna studier, var att dessa skulle bilda en bas för vårt arbete att bygga en struktur för kommunikation mellan forskare och allmänhet. Genom våra studier skulle vi få en faktabaserad bild av hur allmänheten ser på forskning och forskaren, och hur forskaren ser på mötet med allmänheten. Jag finner att resultatet är över all förväntan. VA har samlat en stor och bred kunskap kring dessa frågor och därigenom – med ett kanske lite slitet uttryck – blivit en auktoritet på området. I en tid av fake news och ifrågasättande av vetenskapen är VA:s kunskap omistlig.«

Majlène Westerlund Panke, tidigare riksdagsledamot, initiativtagare till grundandet av Vetenskap & Allmänhet och vår första ordförande.

VILKEN BETYDELSE SPELAR VAs UNDERSÖKNINGAR FÖR SAMSPELET MELLAN FORSKARE OCH DET OMGIVANDE SAMHÄLLET ENLIGT DIG?

»VAs studier gör det möjligt att snabbt och enkelt bilda sig en uppfattning om läget för vetenskapskommunikationen i Sverige. Det är viktig information för alla som arbetar med sådana frågor inom medier, skola, universitet, högskolor och andra organisationer. Själv är jag ordförande i Folkuniversitetet, ett av de tio studieförbunden i Sverige. Forskare ingår i det mesta vi arbetar med och för våra medarbetare är uppdaterad kunskap på detta område ovärderlig. I tider av desinformation och misstro har de kunskapsuppehållande organisationerna tillsammans ett särskilt ansvar för att hålla bildningen levande och stark. Att ha tillgång till intressanta och kunskapsrika analyser är grundläggande.«

Sverker Sörlin, ordförande Folkuniversitetet och professor i Miljöhistoria, Kungliga Tekniska högskolan.

VILKEN BETYDELSE SPELAR VAs UNDERSÖKNINGAR FÖR ER VERKSAMHET?

»VAs undersökningar fångar på ett brett och mångfacetterat sätt samspelet mellan forskare och övriga samhället. Vi på Livsmedelsföretagen inspireras och tar resultaten från undersökningarna med oss i vårt arbete att få forskningsresultat att nå ut i samhället. Vi har också haft nytta av undersökningarna och vårt VA-medlemskap i den eviga kampen att bemöta den skruvade matdebatten som oftast drivs av pseudoexperter.«

Elisabet Rytter, forsknings- och nutritionsansvarig
Livsmedelsföretagen.

FÖRTECKNING ÖVER ALLA VA-RAPPORTER

2002

- 2002:1 Vad tycker folk i andra länder?
- 2002:2 Allmänhetens syn på vetenskap
- 2002:3 Forskares syn på samtal med allmänheten
- 2002:4 Ungas syn på vetenskap

2003

- 2003:1 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2002
- 2003:2 VA-studier under luppen: Synen på vetenskap 2002 – en analys
- 2003:3 Allmänhetens syn på Vetenskap 2003
- 2003:4 Forskares syn på Vetenskap och Allmänhet – intervjuundersökning 2003
- 2003:5 Forskares syn på samtal med Allmänheten – en fokusgruppsstudie

2004

- 2004:1 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2003
- 2004:2 Lärares inställning till vetenskap och forskningsbaserad kunskap
- 2004:3 Allmänhetens syn på Vetenskap 2004
- 2004:4 Lärares syn på Vetenskap – intervjuundersökning 2004
- 2004:5 Forskares syn på samtal med Allmänheten – en fokusgruppsstudie
- 2004:6 Vad tycker folk i andra länder 2004?
– Analys 2004 av några utländska opinionsundersökningar

2005

- 2005:1 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2004
- 2005:2 Lärare om företagsamhet
- 2005:3 Eurobarometrar om Vetenskap 2005
- 2005:4 Allmänhetens syn på Vetenskap 2005
- 2005:5 Vetenskap i Press – en innehållsanalys
- 2005:6 Journalisters syn på Vetenskap

2006

- 2006:1 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2005
- 2006:2 Politikernas syn på Vetenskap
- 2006:3 Vetenskap i Politisk Press – en innehållsanalys
- 2006:4 Kunskapsbiten, 18 röster om relationen forskare – politiker
- 2006:5 Politik och Vetenskap – VAs politikerstudie i korthet
- 2006:6 Allmänhetens syn på Vetenskap 2006
- 2006:7 Stockholmspolitikernas syn på Vetenskap
- 2006:8 Politik och Vetenskap – en litteraturstudie
- 2006:9 Allmänheten om Carl von Linné 2006

2007

- 2007:1 Journalister om Forskning
- 2007:2 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2006
- 2007:3 Allmänhetens syn på Vetenskap 2007
- 2007:4 Ungdomars syn på Vetenskap – analys av VA-data 2002–2007
- 2007:5 Unga om kunskap – en djupintervjustudie
- 2007:6 Galna, virriga och ondsinta? – bilder av forskare i medier för unga
- 2007:7 Projekt utan effekt? – utvärderingar av N&T-initiativ under luppen
- 2007:8 Kunskap äger – VAs ungdomsstudie i korthet

2008

- 2008:1 Efter Linnéjubileet – Allmänheten om Carl von Linné 2007
- 2008:2 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2007
- 2008:3 Myself as a researcher – an analysis of children's images of scientists
- 2008:4 Kunskapssynen i Näringslivet
- 2008:5 Kunskap i omsättning – VAs näringslivsstudie i korthet
- 2008:6 VA-barometern 2008

2009

- 2009:1 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2008
- 2009:2 VA-barometern 2009/10
- 2009:3 Vetenskap att tro på?
- 2009:4 ODE – OmvärldsDialog och Engagemang

2010

- 2010:1 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2009
- 2010:2 Kunskap i en klass för sig?
- 2010:3 Känsla för kunskap
- 2010:4 Science & Values – a summary
- 2010:5 Forskning i valet 2010
- 2010:6 VA-barometern 2010/11

2011

- 2011:1 Slitsamt förvärvat och snabbt fördärvat? – en studie av förtroendet för forskare
- 2011:2 Samverkan – internationell översikt, analys och förslag till samverkansindikatorer
- 2011:3 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2010
- 2011:4 VA-barometern 2011/12

2012

- 2012:1 10 år av dialog! Jubileumsskrift till VAs 10-årsjubileum
- 2012:2 Vetenskapen i Samhället under ett decennium – en analys av SOM-undersökningarna 2002–2010
- 2012:3 Scientific culture in Sweden – A report prepared for the PLACES EC FP7 project
- 2012:4 Forskningsbaserad kunskap i svensk förvaltning
- 2012:5 VA-barometern 2012/13
- 2012:6 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2011

2013

- 2013:1 Riskbilden – hur barn och ungdomar ser på risker i vardagen
- 2013:2 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2012
- 2013:3 Skolans syn på vetenskap – en enkätundersökning
- 2013:4 VA-barometern 2013/14

2014

- 2014:1 Hur vet trädet att det är höst? – slutrapport från Höstförsöket
- 2014:2 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2013
- 2014:3 Fusk och förtroende – om mediers forskningsrapportering och förtroendet för forskning
- 2014:4 VA-barometern 2014/15
- 2014:5 ForskarFredag 2014 – slutrapport

2015

- 2015:1 ForskarFredags massexperiment 2015 – Grönsaksförsöket slutrapport
- 2015:2 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2014
- 2015:3 Aktiviteter för vetenskaplig förståelse – utvärdering av möten mellan elever, lärare och forskare
- 2015:4 Skola möter vetenskap – ett projekt för att öka vetenskaplig förståelse och förmåga
- 2015:5 ForskarFredag 2015 – slutrapport
- 2015:6 VA-barometern 2015/16

2016

- 2016:1 ForskarFredags massexperiment 2016 – Tepåseförsökets slutrapport
- 2016:2 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2015
- 2016:3 ForskarFredag 2016 – slutrapport
- 2016:4 VA-barometern 2016/17

2017

- 2017:1 Anslagstavlans slutrapport – ForskarFredags massexperiment 2016
- 2017:2 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2016
- 2017:3 VA-barometern 2017/18
- 2017:4 ForskarFredag 2017 – slutrapport

2018

- 2018:1 Forskares syn på forskningskommunikation och öppen vetenskap
- 2018:2 Nyhetsvärderarens slutrapport – ForskarFredags massexperiment 2017
- 2018:3 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2017
- 2018:4 Elever ritar sig själva som framtida forskare – resultat från ForskarFredags teckningstävling 2017
- 2018:5 Vad påverkar förtroende för forskning? – Fokusgrupper med allmänheten
- 2018:6 VA-barometern 2018/19

2019

- 2019:1 ForskarFredag 2018 – slutrapport
- 2019:2 Lika barn debatterar mest – forskares medverkan på DN Debatt 1992–2015
- 2019:3 Bakom rubrikerna – intervjuer med 12 journalister om att bevaka forskning
- 2019:4 Nyhetsvärderaren Valspecial – ungdomar granskar politiska nyheter
- 2019:5 Nyckelpige-försökets slutrapport – ForskarFredags Massexperiment 2018
- 2019:6 Vetenskapen i Samhället – resultat från SOM-undersökningen 2018
- 2019:7 Forskning i svensk press 1995–2015 – en innehållsanalys
- 2019:8 Jag vill, men hinner inte! – forskares syn på kommunikation och öppen vetenskap
- 2019:9 VA-barometern 2019/20 (kommande)

VETENSKAP & ALLMÄNHET, VA, främjar dialog och öppenhet mellan allmänhet och forskare. Föreningen arbetar för att åstadkomma samtal i nya former om forskning. VA utvecklar också ny kunskap om samspelet forskning – samhälle genom opinionsundersökningar och studier. Medlemmar är organisationer, myndigheter, företag och föreningar. Dessutom finns individuella medlemmar.
www.v-a.se

Vetenskap & Allmänhet